GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2020 m. gegužės 28 d.[1]

Byla C-233/19

B.
prieš
Centre public d'action sociale de Liège (CPAS)

(*Cour du travail de Liège* (Lježo apeliacinis darbo bylų teismas, Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Direktyva 2008/115/EB – 14 straipsnio 1 dalies b punktas – Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas – Sunkiai sergantis trečiosios šalies pilietis – Prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje dėl medicininių priežasčių atmetimas – Įpareigojimas išvykti iš šalies – Socialinės paramos skyrimas“

1. Šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Cour du travail de Liège* (Lježo apeliacinis darbo bylų teismas, Belgija) prašo Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl sąlygų, taikomų skundo dėl sprendimo, kuriuo sunkiai serganti trečiosios šalies pilietė įpareigojama išvykti iš valstybės narės teritorijos, stabdomajam poveikiui atsižvelgiant į Direktyvą 2008/115/EB[2]. Šios bylos ypatumas yra tas, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal nacionalinę proceso teisę neturi jurisdikcijos nuspręsti dėl tokio sprendimo teisėtumo. Siūlau Teisingumo Teismui į pateiktą klausimą atsakyti apsiribojant tais aspektais, kurie priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisdikcijai.

Teisinis pagrindas

Direktyva 2008/115

2. Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas [šalyje] yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti;

5) „išsiuntimas“ – priverstinis prievolės grįžti įvykdymas, tai yra fizinis išvežimas iš valstybės narės.“

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98).

3. Šios direktyvos 5 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, tinkamai atsižvelgia į:

<…>

c) atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę,

ir laikosi negrąžinimo principo.“

4. Minėtos direktyvos 8 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali priimti atskirą administracinį ar teismo sprendimą arba aktą, nurodantį išsiųsti.“

5. Tos pačios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sprendimai grąžinti ir, jei tokie priimti, sprendimai uždrausti atvykti bei sprendimai dėl išsiuntimo priimami raštu pateikiant faktines ir teisines priežastis, taip pat informaciją apie galimas teisines teisių gynimo priemones.

<…>“

6. Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti ar peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojasi nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

2. 1 dalyje minėta institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.“

7. Šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, išskyrus atvejus, kuriems taikomi 16 ir 17 straipsniai, kad trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu, pagal 7 straipsnį suteiktu laikotarpiu savanoriškai išvykti ir laikotarpiais, kuriais pagal 9 straipsnį buvo atidėtas išsiuntimas, kiek įmanoma būtų atsižvelgiama į šiuos principus:

a) išlaikoma jų teritorijoje esančių šeimos narių vienybė;

b) teikiama neatidėliotina medicinos pagalba ir užtikrinamas būtinas ligos gydymas;

c) nepilnamečiams sudaromos sąlygos dalyvauti pagrindinio švietimo sistemoje, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę;

d) [atsižvelgiama] į specialius pažeidžiamų asmenų poreikius.“

Belgijos teisė

8. Klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms galiojusios redakcijos 1980 m. gruodžio 15 d. *Loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo ir įsikūrimo šalyje bei išsiuntimo iš jos) (*Moniteur belge*, 1980 m. gruodžio 31 d., p. 14584) 9ter straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Belgijoje gyvenantis užsienietis, įrodęs savo tapatybę pagal šio straipsnio 2 dalį ir sergantis liga, keliančia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kai jo kilmės šalyje ar šalyje, kurioje jis gyvena, nėra jokio tinkamo gydymo, gali ministrui ar jo įgaliotajam asmeniui pateikti prašymą leisti gyventi Belgijos Karalystėje.

<…>“

9. 1976 m. liepos 8 d. *Loi organique du 8 juillet 1976 des centres publics d'action sociale* (Organinis įstatymas dėl viešųjų socialinės paramos centrų) (*Moniteur belge*, 1976 m. rugpjūčio 5 d., p. 9876) 57 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Nukrypstant nuo kitų šio įstatymo nuostatų, viešojo socialinės paramos centro užduotis yra tik:

1) teikti neatidėliotiną medicinos pagalbą neteisėtai Belgijos Karalystėje gyvenančiam užsieniečiui;

<…>

Užsienietis, kuris pareiškė esąs pabėgėlis ir pateikė prieglobsčio prašymą, Belgijos Karalystėje gyvena neteisėtai, kai jo prieglobsčio prašymas atmetamas ir atitinkamam užsieniečiui pranešta apie įpareigojimą išvykti iš teritorijos.

Socialinė parama, kuri faktiškai teikiama užsieniečiui tuo momentu, kai jam pranešama apie vykdytiną įpareigojimą išvykti iš teritorijos, nutraukiama (išskyrus neatidėliotiną medicinos pagalbą) tą dieną, kai užsienietis išvyksta iš teritorijos, o vėliausiai tą dieną, kai baigiasi išvykti iš teritorijos nustatytas terminas.

<…>“

Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, procesas Teisingumo Teisme ir prejudicinis klausimas

10. 2015 m. rugsėjo 4 d. B., kuri yra trečiosios šalies pilietė, Belgijoje pateikė prieglobsčio prašymą. Kompetentinga institucija šį prašymą atmetė. 2016 m. balandžio 27 d. *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija) atmetė B. paduotą skundą dėl tokio sprendimo atmesti jos prieglobsčio prašymą.

11. 2016 m. rugsėjo 26 d. B. pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje [3] dėl medicininių priežasčių, motyvuodama tuo, kad serga keliomis sunkiomis ligomis.

12. 2016 m. gruodžio 22 d. šis prašymas buvo pripažintas priimtinu ir dėl to B. skirta *Centre public d'action sociale de Liège* (Lježo viešasis socialinės paramos centras, toliau – CPAS) socialinė parama.

3 Remiantis 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymo dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo ir gyvenimo šalyje bei išsiuntimo iš jos 9 straipsniu.

13. 2017 m. rugsėjo 28 d. sprendimais, apie kuriuos buvo pranešta 2017 m. spalio 23 d., B. pateiktas prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje buvo atmestas ir kompetentinga institucija įpareigojo ją išvykti iš šalies [4].

14. 2017 m. lapkričio 28 d. B. pateikė skundą dėl tų sprendimų panaikinimo ir vykdymo sustabdymo *Conseil du contentieux des étrangers* (Belgija).

15. Dviem 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimais CPAS nusprendė nuo 2017 m. spalio 23 d. nebeskirti B. socialinės paramos. Vis dėlto nuo 2017 m. lapkričio 1 d. CPAS skyrė jai neatidėliotiną medicinos pagalbą.

16. 2017 m. gruodžio 28 d. B. CPAS sprendimus, kuriais jai buvo nutraukta socialinė parama, apskundė *Tribunal du travail de Liège* (Lježo darbo bylų teismas, Belgija) ir paprašė šio teismo atnaujinti šios paramos mokėjimą nuo 2017 m. spalio 23 d.

17. 2018 m. kovo 15 d. sprendimu *Tribunal du travail de Liège* atmetė šį ieškinį, kiek jis buvo susijęs su socialine parama.

18. 2018 m. balandžio 16 d. B. apskundė tą sprendimą apeliacine tvarka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

19. Minėtas teismas pažymi, kad atsižvelgiant į pranešimo apie įpareigojimą išvykti iš šalies datą ir po CPAS priimto naujo sprendimo skundas apima laikotarpį nuo 2017 m. spalio 23 d. iki 2018 m. sausio 31 d. ir kad per šį laikotarpį B. neturėjo leidimo gyventi šalyje [5].

20. Atmetęs galimybę skirti B. socialinę paramą remiantis negalėjimu grįžti dėl medicininių priežasčių, kaip tai suprantama pagal Belgijos teisės aktus dėl socialinės paramos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad pagrindinės bylos baigtis priklauso nuo to, kokių pasekmių turi Teisingumo Teismo išvados, padarytos Sprendime *Abdida* [6].

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad turėtų patenkinti pareiškėjos skundą, jeigu skundui dėl panaikinimo ir vykdymo sustabdymo, kurį ji padavė *Conseil du contentieux des étrangers*, turėtų būti pripažintas stabdomasis poveikis. Minėtas teismas patikslina, kad pagal Belgijos teisės aktus toks skundas neturi stabdomojo poveikio, bet tokį poveikį jam gali tekti pripažinti atsižvelgiant į Sprendimą *Abdida* [7]. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sunku nustatyti, kokiomis sąlygomis socialinių bylų teismas turi konstatuoti tokio skundo stabdomąjį poveikį, nes šiuo klausimu Belgijos teismai yra priėmę skirtingus sprendimus ir į šį klausimą galima pateikti bent tris skirtingus atsakymus, iš kurių kiekvienas turi savų pranašumų ir trūkumų.

4 Per 30 dienų nuo pranešimo.

5 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat patikslina, kad naujas prašymas skirti socialinę paramą, kurį B. pateikė 2018 m. vasario 1 d., buvo atmestas 2018 m. vasario 20 d. CPAS sprendimu ir kad dėl šio sprendimo atmesti prašymą vėl buvo paduotas skundas. Todėl aišku, kad šioje byloje ginčijamas laikotarpis apima laikotarpį nuo 2017 m. spalio 23 d. iki 2018 m. sausio 31 d.

6 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

7 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

22. Tokiomis aplinkybėmis 2019 m. kovo 11 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2019 m. kovo 18 d., *Cour du travail de Liège* (Ležo apeliacinis darbo bylų teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2008/115] dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 5 ir 13 straipsnius, siejamus su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos [(toliau – Chartija)] 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, taip pat šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies b punktą, aiškinamą atsižvelgiant į [Sprendimą *Abdida*[8]], reikia aiškinti taip, kad skundas, pateiktas dėl sprendimo, kuriuo sunkiai sergančiam trečiosios šalies piliečiui nurodoma išvykti iš valstybės narės teritorijos, kai skundą pateikęs asmuo tvirtina, kad įvykdžius šį sprendimą jam gali kilti rimtas pavojus, kad smarkiai ir negrįžtamai pablogės jo sveikatos būklė, turi stabdomąjį poveikį:

– todėl nereikia atlikti skundo vertinimo, pakanka, kad jis būtų pateiktas, kad būtų sustabdytas sprendimo, kuriuo nurodoma išvykti iš šalies teritorijos, vykdymas, arba

– kai atliktas ribotas kaltinimo, kurį galima apginti, egzistavimo arba *Conseil du contentieux des étrangers* pateikto skundo akivaizdaus nepriimtinumo ar nepagrįstumo priežasties nebuvimo patikrinimas, arba

– darbo bylų teismams atlikus visapusį patikrinimą, siekiant nustatyti, ar įvykdžius šį sprendimą skundą pateikusiam asmeniui gali kilti rimtas pavojus, kad smarkiai ir negrįžtamai pablogės jo sveikatos būklė?“

23. Rašytines pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Belgijos, Nyderlandų ir Čekijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija. Visos šios šalys, išskyrus Čekijos vyriausybę, buvo išklausytos per 2020 m. sausio 22 d. teismo posėdį.

Analizė

24. Šios bylos pagrindas yra Sprendimas *Abdida*[9] ir tai, kaip Belgijos teismai jį aiškina nacionaliniu lygmeniu. Pirmiausia siūlysiu Teisingumo Teismui apriboti prejudicinio klausimo apimtį, tada analizuosiu jį, atsižvelgdamas į Direktyvą 2008/115, ir galiausiai išsamumo sumetimais pateiksiu kelias glaustas pastabas dėl skundo, paduoto dėl sprendimo grąžinti, stabdomojo poveikio sąlygų.

Dėl prejudicinio klausimo apimties apribojimo

25. Mano nuomone, pateiktą prejudicinį klausimą reikėtų performuluoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtų pateiktas naudingas atsakymas, leisiantis jam išspręsti nagrinėjamą ginčą.

26. Trumpai priminsiu nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes ir kontekstą.

27. Trečiosios šalies pilietės B. prašymas išduoti leidimą gyventi šalyje buvo atmestas ir kartu ji buvo įpareigota išvykti iš šalies. B. padavė skundą dėl šių sprendimų panaikinimo ir vykdymo sustabdymo kompetentingam *administraciniam* teismui. Tuo pat metu *Centre public d'action sociale* nutraukė jai socialinės paramos mokėjimą, tačiau skyrė neatidėliotiną medicinos pagalbą. B. padavė skundą dėl šių sprendimų kompetentingame *socialinės srities ginčus sprendžiančiame darbo* bylų teisme.

8 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

9 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

28. Į Teisingumo Teismą kreipėsi būtent *socialinės srities ginčus sprendžiantis darbo* bylų teismas, kaip antrosios instancijos teismas. Prašomas nuspręsti, ar B. turi teisę į socialinę paramą, šis teismas mano, kad reikia išsiaiškinti skundo dėl sprendimo, kuriuo B. įpareigota išvykti iš Belgijos teritorijos, stabdomojo poveikio sąlygas.

29. Net su pačiais geriausiais ketinimais ir norais neįsivaizduoju, kaip atsakymas, kurį Teisingumo Teismas pateiktų į šį prejudicinį klausimą, galėtų padėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, atsižvelgiant į jo nagrinėjamą konkrečią problemą. Kadangi šis nacionalinis teismas neturi jurisdikcijos priimti sprendimo nei dėl sprendimo grąžinti teisėtumo, nei dėl šio sprendimo apskundimo procedūros stabdomojo poveikio, manau, kad nagrinėti šį stabdomąjį poveikį būtų perteklinis dalykas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudinga žinoti tik tai, ar B. turi teisę į nagrinėjamą socialinę paramą.

30. Taigi šiuo klausimu Teisingumo Teismas neturi vertinti Belgijos procesinių teisės normų, kuriomis reglamentuojami skundai dėl sprendimų grąžinti, ir jo jurisdikcijai tikrai nepriklauso nagrinėti klausimo dėl nacionalinės teisės taikymo, atrodo, kontroversiško nacionaliniu lygmeniu [10].

31. Aišku, būtų kitaip, jeigu būtų nuspręsta, kad *pati* Belgijos Karalystės teismų organizavimo sistema su joje numatytu jurisdikcijos paskirstymu administraciniams teismams, nagrinėjantiems buvimo šalyje teisėtumo klausimus, ir darbo bylų teismams, nagrinėjantiems socialinius klausimus, neatitiktų Direktyvos 2008/115. Nematau jokių požymių, kad taip būtų. Kaip tik, priešingai, atrodo, kad šis jurisdikcijos paskirstymas visiškai atitinka klasikinį teismų sistemos organizavimą nacionaliniu lygmeniu.

32. Galiausiai nemanau, kad ši išvada prieštarautų tam, kas buvo konstatuota Sprendime *Abdida* [11]. Primintina, kad toje byloje, kuri taip pat buvo susijusi su Belgijos teisės aktais ir kurios dauguma faktinių aplinkybių atitiko šios bylos faktines aplinkybes, Teisingumo Teismas atsakė į darbo bylų teismo klausimus, susijusius ir su administracinio skundo stabdomuoju poveikiu, ir su socialinio pobūdžio klausimais. Vis dėlto, skirtingai nuo pagrindinėje byloje nagrinėjamo atvejo, galima teigti, kad byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Abdida* [12], Teisingumo Teismo atsakymas, susijęs su stabdomuoju poveikiu, galėjo padėti išspręsti suinteresuotojo asmens padėtį. Iš tiesų šioje byloje nagrinėjamu atveju dėl Sprendimo *Abdida* [13] jau neginčijama, kad B. turi turėti teisę paduoti stabdomąjį poveikį turintį skundą dėl įpareigojimo išvykti iš šalies.

33. Taigi siūlau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinį klausimą suprasti taip: ar pagal Direktyvos 2008/115 nuostatas, būtent jos 5 ir 13 straipsnius ir 14 straipsnio 1 dalies b punktą, draudžiamos tokios valstybės narės teisės normos, pagal kurias sunkiai sergančio trečiosios šalies piliečio, dėl kurio yra priimtas sprendimas grąžinti, kurį jis apskundė, gauta socialinė parama apima tik neatidėliotiną medicinos pagalbą?

34. Taigi, kitaip tariant, kyla klausimas, kokias socialines teises Belgijos valdžios institucijos galėjo suteikti arba nesuteikti B. Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia nustatyti socialines teises, kurias B. gali kildinti iš Direktyvos 2008/115 nuostatų.

10 Šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Tall* (C-239/14, EU:C:2015:824, 35 punktas) ir 2018 m. birželio 19 d. Sprendimą *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 34 punktas). Taip pat žr. mano išvadą byloje *JZ (Laisvės atėmimo bausmė draudimo atvykti atveju)* (C-806/18, EU:C:2020:307, 36 punktas).

11 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

12 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

13 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

Dėl reikalavimų, kylančių iš Direktyvos 2008/115

35. Kaip nurodyta Direktyvos 2008/115 1 straipsnyje, jos tikslas – nustatyti bendrus standartus ir tvarką, taikomą valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, remiantis pagrindinėmis teisėmis ir tarptautine teise. Iš šios direktyvos 4 konstatuojamosios dalies matyti, kad ja siekiama nustatyti aiškias, skaidrias ir teisingas taisykles siekiant sukurti efektyvią grąžinimo politiką kaip privalomą gerai veikiančios migracijos politikos elementą. Šiuo tikslu minėtoje direktyvoje nustatyta išsami sistema, kuria siekiama užtikrinti, kad neteisėtai šalyje esantis trečiosios šalies pilietis išvyktų iš Sąjungos teritorijos [14]. Kai, pirma, trečiosios šalies pilietis patenka į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį, t. y. kai jis neteisėtai yra valstybės narės teritorijoje [15], antra, ta valstybė narė nėra nusprendusi netaikyti šios direktyvos, remdamasi joje pateiktu išsamiu pagrindų sąrašu [16], ir, trečia, tas asmuo nesinaudoja laisvo judėjimo teisėmis [17], kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/399 [18] 2 straipsnio 5 punkte, trečiosios šalies pilietis turi būti grąžintas. Žinoma, tai taikoma atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2–5 dalyse numatytas išimtis.

36. Grąžinimo procedūrą sudaro keli etapai, kurie konkrečiai reglamentuoti Direktyvos 2008/115 II skyriuje. Pirmiausia valstybė narė priima sprendimą grąžinti neteisėtai jos teritorijoje esantį trečiosios šalies pilietį [19]. Paprastai sprendime grąžinti nustatomas atitinkamas suinteresuotojo asmens savanoriško išvykimo terminas [20], bet yra šios taisyklės išimčių [21], be kita ko, išimtis, susijusi su pavojumi, kad suinteresuotasis asmuo slapstysis. Jeigu nenustatomas joks savanoriško išvykimo terminas pagal Direktyvą 2008/115 arba jeigu per savanoriško išvykimo terminą neįvykdoma prievolė grįžti, valstybės narės imasi būtinų priemonių sprendimui grąžinti įvykdyti [22], t. y. fizinio išvežimo iš valstybės narės [23]. Šis vykdymas vadinamas „išsiuntimu“.

37. Reikia pažymėti, kad, kaip nurodyta Direktyvoje 2008/115 [24], valstybės narės *gali* (taigi neprivalo) priimti atskirą administracinį ar teismo sprendimą arba aktą, kuriuo nurodoma išsiųsti iš šalies.

38. Žinoma, per grąžinimo procedūrą valstybės narės turi užtikrinti atitinkamo trečiosios šalies piliečio pagrindines teises [25]. Tokia išvada darytina bendrai iš Direktyvos 2008/115 1 straipsnio [26] ir konkrečiai iš įvairių šios direktyvos nuostatų.

39. Be to, kaip Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę patikslinti, Direktyvos 2008/115 nuostatas reikia aiškinti, kaip tai primenama jos 2 konstatuojamojoje dalyje, visiškai gerbiant atitinkamų asmenų pagrindines teises ir orumą [27].

14 Taip pat žr. mano išvadą byloje *JZ (Laisvės atėmimo bausmė draudimo atvykti atveju)* (C-806/18, EU:C:2020:307, 26 punktas).

15 Žr. Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 1 dalį.

16 Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 2 dalis.

17 Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 3 dalis.

18 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016, p. 1).

19 Žr. Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalį. Toje pačioje nuostatoje patikslinta, kad tai neturi poveikio to paties straipsnio 2–5 dalyse numatytoms išimtims.

20 Žr. Direktyvos 2008/115 7 straipsnio 1 dalį.

21 Žr. Direktyvos 2008/115 7 straipsnio 4 dalį.

22 Žr. Direktyvos 2008/115 8 straipsnio 1 dalį.

23 Žr. Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 5 punktą.

24 Žr. Direktyvos 2008/115 8 straipsnio 3 dalį.

25 Doktrinoje pagrindinių teisių paisymas, mano nuomone, pagrįstai laikomas „lemiamą reikšmę direktyvos aiškinimui turinčiu principu“; žr. Lutz, F., „Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals“, išleista Hailbronner, K., ir Thym, D. (red.) „ES immigration and asylum law – a commentary“, 2-asis leid., 2016, C. H. Beck, Hart, Nomos, Munich, Oxford, Baden-Baden, 1 straipsnis, 19 punktas, p. 667 ir 668.

26 Pagal jį šioje direktyvoje nustatomi bendri standartai ir tvarka, taikomi valstybėse narėse, grąžinant neteisėtai esančius trečiųjų šalių piliečius, remiantis pagrindinėmis teisėmis kaip Sąjungos ir tarptautinės teisės bendraisiais principais, įskaitant pabėgėlių apsaugos ir žmogaus teisių reikalavimus.

27 Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 42 punktas).

40. Vadinasi, jeigu valstybės narės turi paisyti suinteresuotųjų asmenų pagrindinių teisių, tai visais atvejais turi būti daroma per grąžinimo procedūrą. Šios suinteresuotųjų asmenų pagrindinės teisės gali būti materialinės, pavyzdžiui, atsižvelgimas į jų sveikatos būklę [28], arba procedūrinės, pavyzdžiui, sprendimų grąžinti forma [29] arba galimybė pasinaudoti teisių gynimo priemone [30].

41. Kalbant apie atitinkamo asmens sveikatos būklę [31], iš Sprendimo *Abdida* [32] aiškiai matyti, kad „Direktyvos 2008/115 14 straipsnio 1 dalies b punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose nenumatyta, kad kiek įmanoma bus užtikrinti būtiniausi sunkia liga sergančio trečiosios šalies piliečio poreikiai ir kad jis iš tikrųjų gaus neatidėliotiną medicinos pagalbą ir būtiną gydymą laikotarpiu, per kurį atitinkama valstybė narė privalo atidėti šio trečiosios šalies piliečio išsiuntimą, jam pasinaudojus teisių gynimo priemone dėl jo atžvilgiu priimto sprendimo grąžinti“ [33]. Teisingumo Teismas tame sprendime taip pat pabrėžė, kad valstybė narė turėjo užtikrinti šiuos poreikius „jeigu [suinteresuotasis asmuo] pats neturi lėšų jiems tenkinti“ [34].

42. Iš šios Sprendimo *Abdida* [35] ištraukos darau išvadą, kad būtinoji pagalba, apie kurią kalbama, yra pateisinama *vien* dėl gavėjo nepritekliaus.

43. Šiuo tikslu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip socialinės srities ginčus sprendžiantis darbo bylų teismas, turi išnagrinėti faktines aplinkybes.

44. Dėl kitų aspektų, kaip pažymėta Direktyvos 2008/115 12 konstatuojamojoje dalyje, trečiosios šalies piliečio būtinieji poreikiai apibrėžiami remiantis nacionalinės teisės aktais [36].

45. Reikia patikslinti, jog Direktyvoje 2008/115 niekur nenurodyta, kad atitinkamam trečiosios šalies piliečiui turi būti teikiama tokio pat lygio socialinė parama kaip ir kitiems asmenims, pavyzdžiui, teisėtai šalyje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams arba Sąjungos piliečiams. Kiekviena valstybė narė nustato paramos lygį, jeigu gali būti faktiškai užtikrinama neatidėliotina medicinos pagalba ir būtinas ligų gydymas.

46. Taigi, kaip teisingai pažymi Komisija, vertinant pagal Sąjungos teisę, tai, ar pagal Belgijos teisę B. buvimas šalyje laikomas teisėtu, ar ne, neturi reikšmės B. teisei remiantis Direktyva 2008/115 gauti ir finansinę, ne tik neatidėliotiną medicinos pagalbą, siekiant patenkinti būtiniausius jos poreikius.

47. Be to, reikėtų pažymėti, kad pagal minėtą direktyvą vertinant atsisakymo skirti socialinę paramą teisėtumą nebūtina, kad buvimas šalyje būtų pripažintas „teisėtu buvimu“.

48. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia daryti išvadą, kad jeigu neteisėtai šalyje esančiam trečiosios šalies piliečiui, kuris pats neturi lėšų savo poreikiams tenkinti, užtikrinama neatidėliotina medicinos pagalba ir būtinas ligų gydymas (o tai yra būtiniausi poreikiai), Direktyvos 2008/115 reikalavimai yra įvykdomi.

28 Žr. Direktyvos 2008/115 5 straipsnio c punktą.

29 Žr. Direktyvos 2008/115 12 straipsnį.

30 Žr. Direktyvos 2008/115 13 straipsnį.

31 Sergantis asmuo savaime nelaikomas „pažeidžiamu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 9 punktą, kuriame numatyta, kad pažeidžiamais asmenimis laikomi nepilnamečiai, nelydimi nepilnamečiai, neįgalieji, pagyvenę žmonės, nėščios moterys, vieniši tėvai, turintys nepilnamečių vaikų, bei asmenys, kurie buvo kankinti, išprievartauti ar patyrė kitokių formų sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą.

32 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

33 Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 62 punktas ir rezoliucinė dalis).

34 Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 59 punktas).

35 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

36 Taip pat žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 54 punktas)

Dėl B. situacijos

49. Pirma pateikti samprotavimai leidžia padaryti toliau nurodytas išvadas dėl šios bylos.

50. Pirma, pareiškėjos pagrindinėje byloje situacijai taikoma Direktyva 2008/115: buvo priimtas sprendimas ją grąžinti ir ji padavė skundą dėl jo. Šiuo klausimu, jeigu paaiškėtų, kad B. neturi lėšų savo poreikiams tenkinti, Belgijos Karalystė pagal Direktyvos 2008/115 14 straipsnio 2 dalies b punktą turi suteikti jai socialinę paramą, kuri patenkintų būtiniausius jos poreikius.

51. Antra, ši išvada darytina neatsižvelgiant į administraciniuose teismuose vykdomos procedūros stabdomojo poveikio sąlygas. Direktyvoje 2008/115 nereikalaujama, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėtų suinteresuotojo asmens buvimo šalyje teisėtumo klausimą.

52. Taigi į šioje byloje pateiktą prejudicinį klausimą siūlau atsakyti taip, kad pagal Direktyvos 2008/115 nuostatas, konkrečiai jos 5 ir 13 straipsnius ir 14 straipsnio 1 dalies b punktą, draudžiamos tokios valstybės narės teisės normos, pagal kurias sunkiai sergančio trečiosios šalies piliečio, dėl kurio buvo priimtas sprendimas grąžinti, kurį jis apskundė, gaunama socialinė parama apima tik neatidėliotiną medicinos pagalbą, pirma, jeigu ši parama neužtikrina būtiniausių jo poreikių, garantuojant jam galimybę faktiškai užtikrinti neatidėliotiną medicinos pagalbą ir būtiną ligų gydymą ir, antra, jeigu šis pilietis neturi lėšų pats patenkinti savo poreikius.

Dėl stabdomojo poveikio

53. Galiausiai dėl išsamumo sumetimų norėčiau pateikti toliau nurodytas pastabas dėl stabdomojo poveikio vykstant administracinei procedūrai.

54. Norėčiau pabrėžti, kad šie argumentai susiję tik su situacija, nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai kyla rimtas pavojus, kad smarkiai ir negrįžtamai pablogės sergančio asmens sveikatos būklė, jeigu būtų įvykdytas sprendimas jį grąžinti.

55. Direktyvos 2008/115 6 straipsnyje numatytas sprendimas grąžinti yra šioje direktyvoje numatyto reglamentavimo kertinis akmuo. Be to, valstybėms narėms pagal šios direktyvos 6 ir paskesnius straipsnius kylančios pareigos yra nuolatinės, tęstinės ir taikomos nepertraukiamai, t. y. jos atsiranda automatiškai ir iš karto, kai įvykdomos šiuose straipsniuose nustatytos sąlygos [37]. Kaip jau nurodžiau šioje išvadoje, iš esmės grąžinimo procedūra prasideda nuo sprendimo grąžinti priėmimo.

56. Mano supratimu, tai reiškia, kad administracinių teisių gynimo priemonių sistema, kurioje nenumatytas skundo dėl sprendimo grąžinti stabdomasis poveikis, o numatytas tik skundo dėl sprendimo išsiųsti, neatitiktų Sprendimo *Abdida* [38]. Šiuo klausimu primenu, jog tame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad „Direktyvos 2008/115 5 ir 13 straipsnius, siejamus su Chartijos 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai, nenumatantys stabdomąjį poveikį turinčios teisių gynimo priemonės, kuria galima pasinaudoti prieš *sprendimą grąžinti*, kurį *įvykdžius* atitinkamam trečiosios šalies piliečiui gali kilti rimta grėsmė, kad smarkiai ir negrįžtamai pablogės jo sveikatos būklė“ [39]. Priešingai, nei savo pastabose nurodė Belgijos vyriausybė, iš šios aiškios Sprendimo *Abdida* ištraukos formuluotės [40] jokiu būdu negalima daryti išvados, kad Teisingumo Teismas nurodo tik sprendimą išsiųsti iš šalies.

37 Žr. mano išvadą byloje *JZ (Laisvės atėmimo bausmė draudimo atvykti atveju)* (C-806/18, EU:C:2020:307, 26 punktas).

38 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

39 Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 53 punktas ir rezoliucinė dalis). Išskirta mano.

40 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas (C-562/13, EU:C:2014:2453).

57. Dėl stabdomojo poveikio sąlygų primenu, jog Teisingumo Teismas Sprendime *Gnandi*[41] konstatavo, kad „dėl sprendimo grąžinti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnį, pateiktas skundas privalo turėti *visišką stabdomąjį poveikį*, kad būtų užtikrinta, kad atitinkamo trečiosios šalies piliečio atžvilgiu laikomasi su negrąžinimo principu ir Chartijos 47 straipsniu susijusių reikalavimų, nes dėl šio sprendimo tam piliečiui gali kilti realus pavojus patirti pagal Chartijos 18 straipsnį, siejamą su Ženevos konvencijos [dėl pabėgėlių statuso, pasirašytos 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje[42], papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso, sudaryto 1967 m. sausio 31 d. Niujorke, kuris įsigaliojo 1967 m. spalio 4 d.] 33 straipsniu, draudžiamą elgesį arba Chartijos 19 straipsnio 2 daliai prieštaraujantį elgesį“[43].

58. Pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija turi būti vertinama taip pat.

59. Bet kuriuo atveju valstybė narė, siekdama išvengti piktnaudžiavimų, turi galėti numatyti, kad administraciniame skunde pateiktų argumentų pagrįstumą *prima facie* įvertintų teismas, išnagrinėdamas jį supaprastinta tvarka. Vis dėlto toks vertinimas turi būti atliekamas *ex post*, kad nebūtų kliudoma stabdomajam poveikiui.

Išvada

60. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Cour du travail de Liège* (Lježo apeliacinis darbo bylų teismas, Belgija) pateiktą prejudicinį klausimą:

Pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse nuostatas, konkrečiai jos 5 ir 13 straipsnius ir 14 straipsnio 1 dalies b punktą, draudžiamos tokios valstybės narės teisės normos, pagal kurias sunkiai sergančio trečiosios šalies piliečio, dėl kurio yra priimtas sprendimas grąžinti, kurį šis trečiosios šalies pilietis apskundė, gaunama socialinė parama apima tik neatidėliotiną medicinos pagalbą, jeigu, pirma, ši parama nepatenkina būtiniausių jo poreikių, garantuojant, kad būtų užtikrinama neatidėliotina medicinos pagalba ir būtinas ligų gydymas, ir, antra, šis pilietis neturi lėšų, kad pats patenkintų savo poreikius.

41 2018 m. birželio 19 d. sprendimas (C-181/16, EU:C:2018:465).

42 *Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954).

43 Žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimą *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 56 punktas). Išskirta mano.